

Bregninge - Bakkefesten

af Birthe Christensen

Pastor J.G. Møller, Vårø Præstegaard, startede i 1806 den første bogsamling til glæde for almuen på Tåsinge. Han indkøbte for egen regning bøger, som han derefter udlånte til den brede befolkning. Biblioteksvæsenets oprettelse på Tåsinge kan derfor regnes fra 1806.

I 1956 besluttede folkene omkring Tåsinge Biblioteksforening, at 150 året regnet fra starten i 1806 skulle fejres. Der var i årene omkring 1956 i forvejen en hel del aktiviteter arrangeret af den meget aktive biblioteksforening, men dette skulle være en helt særlig fest – et arrangement som sprængte alle rammer. Datoen for festens afvikling blev fastsat til lørdag den 14. juli 1956, og den skulle finde sted i Bregninge Bakker.

Mange forberedelser

Der var mange forberedelser, før festen kunne løbe af stablen. Læge Ivar Knudsen i Landet skrev en lille bog på vers, ”*Billeder af Livet paa Taasinge*”. Taasinge Biblioteks Forlag stod for udgivelsen af den i 1956. Den skulle fungere som drejebog for de mange små skuespil, som i en kavalkade skulle opføres og fortælle Tåsinges historie.

Omkring 100 personer skulle optræde. Alle skulle have dragter, så symaskinerne var i gang i mange hjem i perioden op til festen. Nogle dragter kunne dog lejes.

Der skulle findes tøsinger, som havde lyst til at optræde. De mange, som havde sagt ja til at medvirke på ”scenen”, skulle indstudere deres roller, i nogle tilfælde øve sig i artistiske færdigheder og andre specielle ting. Det blev aftalt, at skuespillerne kunne klæde om i frugtpakkeriet, som lå lige ved bakkerne.

Andre var involveret i praktiske ting omkring arrangementet. ”Gyveldalen”, gryden i Bregninge Bakker, blev klargjort, således at nogle ujævnheder blev fjernet. En hel del småtræer og buske måtte også lade livet for at give plads til arrangementet. Brødrene Ejner og Aage Stougaard og Uffe Stenstrup samt flere andre gjorde en stor indsats i forbindelse med dette arbejde. En scene blev bygget op nede i bunden af ”Gyveldalen”. Der skulle også forberedes salgsboder. Masser af træ og grene blev samlet, og et 10 meter højt bål blev opstillet og gjort klar, så det kunne afbrændes ved arrangementets afslutning. Der blev trykt lodsedler, som skulle sælges til fordel for

IVAR KNUDSEN

*Billeder
af Livet paa
Taasinge*

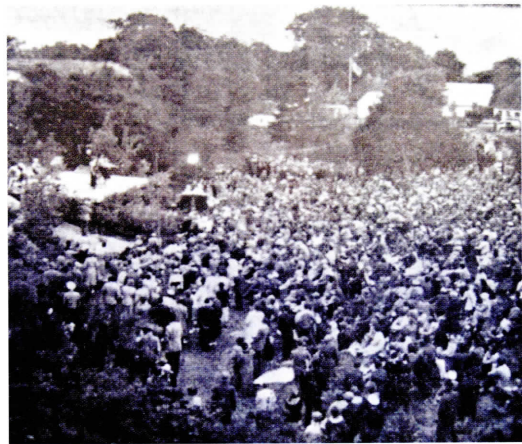
TAASINGE BIBLIOTEKS FORLAG

Ivar Knudsens ”Drejebog”. (Lokalarkivet)

arrangementet. En lodseddel kostede en krone, og der var mange flotte gevinster. Blandt hovedgevinsterne kan nævnes 1 stk. "Eltra" fjernsynsapparat til en værdi af 2100 kr., et stort beløb på det tidspunkt. Blandt hovedgevinsterne var desuden 1 stk. rejse med tog i Sverige i 8 dage. En på det tidspunkt teknisk nyhed var også blandt hovedgevinsterne, nemlig en moderne elektrisk barbermaskine. Et par annoncører, "Fona Radio" og "FAF" i Svendborg, støttede arrangementet ved at tegne annoncer i form af reklamer på lodsedlerne. En ting kunne dog ikke forberedes og arrangeres på forhånd, nemlig vejret på festaften. Ingen tvivl om at der blev sendt mange bønner op til vejrguderne og bedt om godt vejr. Rygter om den kommende fest bredte sig vidt omkring. Omtale i dagblade forud for arrangementet hjalp også til.

Den store fest starter

Klokken 20 lørdag den 14. juli 1956 var det planlagte starttidspunkt for festen. Bortset fra

Utrolig mange mennesker samlet i Bregninge Bakker. (Avisudklip, Svendborg Avis)

lidt blæst havde vejrguderne lyttet og sørget for godt vejr. Ingen havde nok drømt om, at så mange mennesker havde valgt at tilbringe denne aften i Bregninge Bakker. Mellem 4000 og 5000 mennesker var mødt op, og der gik ca. en time, før alle var ledt på plads. Nogle måtte stå uden for afspærringerne, for at der var plads nok. Det var en utrolig flot kulisse, hvor publikum sad på skrænterne rundt om "Gyveldalen", hvor den store scene var anlagt.

Holmskovs 5 mands orkester lagde for med forskellig dansk musik og modtog mange klapsalver. Herefter bød provst Juul Sørensen fra Bregninge Kirke velkommen og fortalte lidt om, hvad der skulle ske i aftenens løb, og så gik festen i gang.

Historiske skuespil

To brynjelædte lurblæsere oppe på bakkekammen indledte kavalkaden af de historiske optrin. Professionelle musikere fra Odense var hyret til denne opgave.

Scene 1: Stenalderfolket

Der lød eskimotrommeklang og stenalderfolk befolkede scenen. De talte et oldnordisk-angelsaksisk blandingssprog, som viste sig forståeligt for tøsinger.

Forside på lodseddel. (Lokalarkivet)

Hovedgevinster i lotteriet. (Lokalarkivet)

*Lurblæsere indleder skuespillene.
(Avisudklip, Svendborg Avis)*

En stenaldermand proklamerede:

*"Git Solar vill shina
ok varma saa fina!
Enhuer sjunga sen Song,
vui lefvuer kon een Gong,
vui deyja te Slut!"*

En stenalderkvinde serverede "stenalderkost" og mjød.

Udbrud fra stenaldermand:

*"Hur vackert at dricka!"
"Av, no fik jag hicka!"*

En flok stenalderbørn fik fat i drikkekarrene og startede vandkamp med mjøden.

*"Den kostbara Mjoder
de unger forøter!
Ka I komma ut!"*

Scene 2: Asathor

Alles blikke rettedes herefter op mod bakkekammen over "Gyveldalen", hvor tordengu-

den Asathor kom til syne i sin vogn, som var forspændt to store gedebukke.

*"Jeg Asathor, skuer
Jert Offersbaals Luer!
- Mens Lynene brager,
i Kærren jeg ager
paa Regnbuens Sti!"*

Da Asathor var færdig med alle sine replikker, skulle scenen slutte med, at gederne i løb under tordenlarm ville forsvinde ud af syne. Asathor, alias Søren Bukkehave, havde trænet gedebukkene i at trække vognen, men de mange tilskuere var for meget for bukkene, som pludselig ikke var til at rokke af stedet. Gode råd var dyre, så Asathor måtte stige ned på jordkloden og få gang i bukkene, så de kunne komme væk fra scenen. Øjenvitner lagde mærke til at et lille træk i bukkenes haler gjorde, at de igen fik gang i bentøjet.

Scene 3: Venderne i Vindeby

Omkring år 1000 hærgede venderne i Vindeby. I 1956 var verdenskrigene, ikke mindst 2. verdenskrig, som sluttede i 1945, i frisk erindring hos de fleste. Venderne, som indtog scenen, var et symbol på besættelsesmagten. Venderens høvding proklamerede venderens magt, plyndring og besættelse:

*"Vi Vindeby-Vender
vort Bytte os henter.
Endskönt I Jer væged,
Vi plyndred og hærged
og holdt Jer besat"*

*"Nu kommer vi flere,
nu ønsker vi mere.
Vi snart jeres Kvinder
i Hytterne finder!
Vi kommer i Nat!"*

Et rødt spotlys ramte nu et par hjemmевærnsmænd med automatvåben, og venderne flygtede rædselsslagne. Hjemmевærnsmændene symboliserede frihedskæmperne.

Gruppen af vendere bestod af både voksne og børn, bl.a. Jens Eriksen, barnebarn af seldmager og biografejer, Preben Christensen i Bregninge, havde rolle som en af de "voldsomme" vendere.

Scene 4: Jens Andersøn Beldenak

Den onde biskop Jens Andersøn Beldenak, som engang boede på borgen Kjørstrup, kom nu på scenen. Han var bleg og hærget og blev hentet af bødlen, så han kunne få sin straf. Seks drabelige munke sang på latin: "Kyrie eleison misere nobis" (gud forbarm dig over os) og forsatte med monotone stemmer en lang række bønner, for således at gå i forbøn. Pastor Gunnar Pedersen fra Bjerreby fik megen ros for at have indstuderet denne scene.

Scene 5: Christian d. IV

Christian den IV (dyrlæge Petersen) med sit følge. Billede er taget ved en prøve aftenen før det gik løs. Bemærk rampen øverst i billedet. Den skal bruges i scene 10. (Avisudklip, Svendborg Avis)

Christian den IV, som byggede Valdemars Slot, kom derefter på scenen. Dyrlæge Petersen fra Landet optrådte kongeligt i rollen som Christian den IV:

*"Til Velmagtens Dage
jeg skuer tilbage,
da Kjørstrup jeg rykked
og dernæst Jer bygged
mit Valdemars Slot"*

Efter at Christian den IV havde fremsagt endnu et par vers, sluttede scenen med, at adelsdamer og adelsmænd i flotte kostumer dansede "Menuetten af Elverhøj". Det gjorde de så flot, at de kunne have optrådt på et "rigtigt" teater. Kostumerne var da også lejet på "Det kongelige Teater" i København, og danserne havde fået undervisning af danselærerinde Grethe Pedersen fra Svendborg. Selv om danserne var øvede folkedansere, så var "Menuetten af Elverhøj" jo uden for deres faste repertoire. Som dansere sås Bruno og Henny Weber fra Troense, Meta Toftgård og Hans Simonsen fra Lundby, Karen Margrethe og Hans Eriksen fra Landet og Sigrid og Kresten Albertsen fra Skovballe.

Scene 6: Niels Juel

Niels Juel kommer man ikke uden om. Scenen var en hyldest til søens folk ikke mindst Troense søfolkene. Niels Juel opildner søfolkene:

*"Hej baadsmænd og Gaster!
Til Ror og til Master!
Det skummer for Boven,
snart ruller Kartoven (kanonen),
thi "nu er det Tid!"*

*"I Troense Dreng,
hør Vindharpens Streng!
Til Tops maa I klyve!
Lad Røjlerne (sejlene) flyve,
naar Børen (vinden) er blid!"*

Danserne i kostumer fra Det Kongelige Teater. (Foto: privateje)

Søfolkene fra Troense tager det helt roligt og en lun bådsmænd svarer:

*"Du smøgende Skipper,
som Tumlingen nipper,
lad Skonnerten skaffe
med Rom og med Kaffe,
thi nu er det Tid!"*

Scenen sluttede af med, at Niels Juel og søfolk "rullede bort under melodien "Vift stolt på Kodans bølge".

Scene 7: Ambrosius Stub og Abigael

Ambrosius Stub, huslærer på Valdemars Slot, indtog herefter scenen. Baronens datter Abigael kom også frem på scenen. Scenen var uden tvivl inspireret af Christian Molbechs skuespil "Ambrosius", hvor Ambrosius var håbløst forelsket i Abigael. Det store gamle egetræ på Nørreskovvej på Tåsinge er opkaldt efter Ambrosius Stub og har gjort hans navn kendt på Tåsinge. Det siges, at han sad under det og skrev nogle af sine digte.

Scene 8: Kingo

Salmedigteren Thomas Kingo, alias provst Juul Sørensen fra Bregninge, kom nu syngende og vandrende med sine elever ind på scenen. Han sluttede af med at fremsige gravskriften, som han skrev over Niels Juel i Holmens Kirke.

Biskop Thomas Kingo var jævnlig gæst på Valdemars Slot på Frederik Juels tid. Frederik Juel ombyggede slottet og opbyggede Slotskirken. Thomas Kingo stod for indvielsen af Slotskirken i 1687.

Scene 9: Pastor Møller

Pastor Møller, stifteren af Tåsinges første bibliotek i 1806, kom på scenen. Han tilhørte oplysningstiden og gjorde meget for at bane vejen for bøndernes muligheder for at kunne tilegne sig større viden. Han kom på scenen omgivet af Tåsinges fæstebønder og fremsagde bl.a. verset:

*"Dog efter min Kirke
mit kæreste Virke*

★ HVOR ER DE DYGTIGE TIL AT CYKLE PAA TAASINGE ★

Rygter om de dygtige Tåsinge-drenge på et-hjulede cykler bredte sig landet rundt, og flere dagblade og ugeblade besøgte Tåsinge inden festen i bakkerne for at fotografere dem.

*er Stue og Krogen
med Lampen og Bogen,
de læsendes Land!"*

Bønderne dansede og valsede glade omkring på scenen, og flere af dem takkede Pastor Møller, for at han havde givet dem adgang til bøgernes verden. I kor sluttede de på ægte dialekt af med verset:

*"Av Hylder Per Snedker
har laut "Bibl" øteker".
Vi alle nu kredser
om Praasen og læser
baad' Kovnen aa Main!"*

Scene 10: Fremtidsdrene

Finalen i rækken af de små historiske skuespil tog næsten vejret fra publikum. Speakeren fortalte på vers om fremtiden, om atomtidens komme og rejser til fremmede galakser. 20 "fremtidsdrenge" på et-hjulede cykler kom til syne på bakkekammen. De var klædt i rumdragter lavet af plastik og kørte på den smalle trærampe, som var monteret på bakkekammen rundt om Gyveldalen. Det var et imponerende syn at følge drengenes kørsel rundt på bakkekammen. Sidste runde kørte de med lys på hovedet. Som de øvrige scener fik også denne scene et meget stort bifald fra publikum. De dengang deltagende drenge husker stadig deres optræden, som forud havde krævet en hel del træning. Blandt "fremtidsdrene" sås bl.a. Poul Hansen, Uffe Stenstrup, Hans Jørgen Larsen, Jørgen Andersen, Svend Aage Kildemann og lærer Toftegårds sønner

En af fremtidsdrene, Jørgen Andersen fra Troense. (Privatfoto 1956)

Publikums forplejning m.v.

Det mindedes ikke, at der nogensinde havde været så mange mennesker forsamlet i Bregninge Bakker på en gang eller så mange biler i Bregninge. Der var på festpladsen arrangeret

kæmpe pølseorgie med 10.000 varme pølser. Pølserne blev holdt varme i store mælkejunger fyldt op med varmt vand. 50 personer klædt i hvidt sørgede for serveringen, og de havde meget travlt. Hvis folk foretrak noget mere køligt at spise, så solgte ”De blå Pigespejdere” og deres tropsleder Hanne Staff is på festpladsen. Et ”Røde Kors” telt fandtes også, og pastor Gunnar Pedersen sås som samarittervagt.

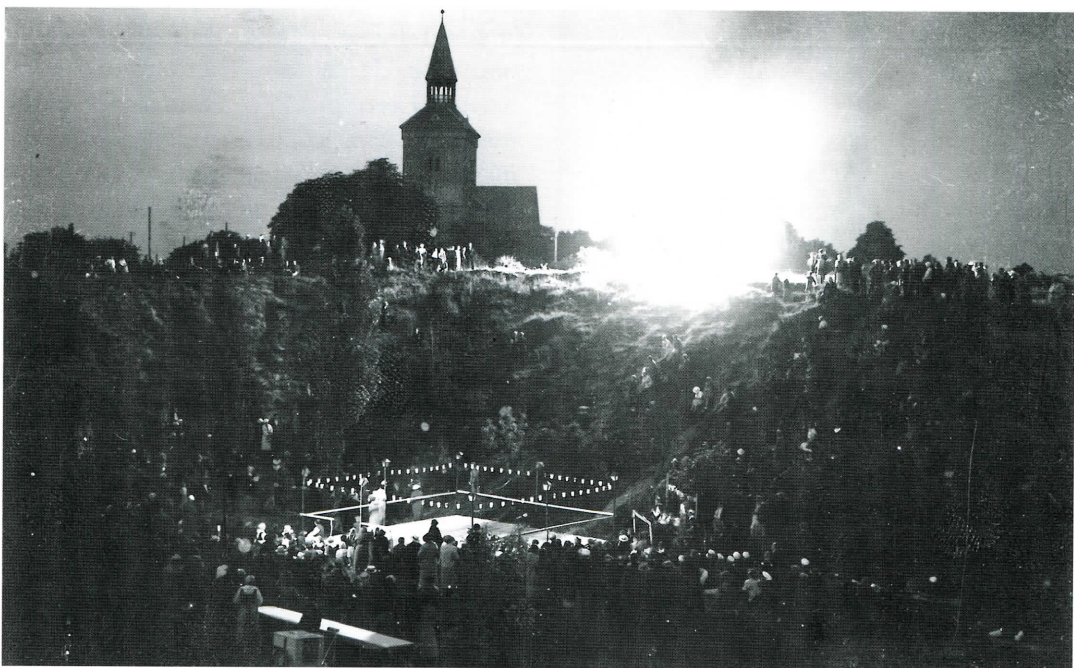
Det 10 meter høje bål, som der skulle sættes ild til efter scenen med Pastor Møller, måtte vente med at blive afbrændt til et senere tidspunkt. Blæsten denne aften gjorde, at det ville være for farligt at sætte ild til det.

Dagen derpå:

Frivillige gik i gang med det store oprydningsarbejde efter festen. Dyrlæge Petersen arrangerede senere en sammenkomst på biblioteket, som tak til de mange frivillige hjælpere.

Kilder: ”Billeder af Livet paa Taasinge”. Svendborg Avis. Tåsinge Årbog 2006. Karen Margrethe Eriksen, Landet. Ejner Stougaard, Landet. Poul Hansen, Stjoul. Karin Hansen, Landet. Erik Hansen, Vindeby.

Birthe Christensen, forh. sygeplejerske, bosiddende og medhjælpende hustru på fødegården beliggende Skaregårdsvej 11, Skovballe, Tåsinge. Nu bosiddende på Sangdrosselvej i Landet, Tåsinge.

Fest i Bregninge Bakker. Foto er ikke fra festen i 1956, men fra en stor Sankt Hansfest. Traditionen tro deltog mange mennesker. Der var opbygget scene til folkedansere. (Foto: Byarkivet i Svendborg)